

Investicije v prvem polletju

Ni dvoma, da je obseg investicijskih naložb v gibanju našega gospodarstva bistven činitelj, od katerega je odvisna stabilnost gospodarstva in skladnost njegovega razvoja. V minulih letih je predstavljal enega izmed glavnih virov disproporcij (zaradi preobsežnosti), prav tako pa je omejitve investicijske potrošnje od druge polovice l. 1955 pomenila učinkovit ukrep za ustalitev gospodarstva. Zato je popolnoma razumljivo, da pri planiranju gospodarskega razvoja posvečamo posebno pozornost velikosti investicijskih naložb.

Kakor je znano, je letošnji družbeni plan določil, da se bodo letošnje investicijske naložbe gibale na ravni investicij, ki so bile realizirane v letu 1955 oziroma v l. 1956. Gibanje naložb kakor tudi dotoka sredstev, ki so namenjena za investicije, v prvih šestih mesecih letos pa kaže, da so bila ta predvidevanja v znatni meri presežena. Prekoračenje je občutno in če bi se tudi v prihodnje nadaljevalo s takim tempom, bi lahko imelo negativne posledice za nadaljnji razvoj gospodarstva. Naj zapišemo, kaj nam o tem govorijo podatki za prvih šest mesecev (v milijardah dinarjev):

	1956	1957	Indeks
dotok	216,1	266,5	123
poraba	138,2	180,6	130

Ti zneski se nanašajo na skupne investicije skupaj s porabo amortizacijskih skladov. Res je, da podatki za junij niso dokončni, tako da lahko pride še do manjših odmikov, toda to ne bo bistveno spremenilo slike. Vsekakor je treba upoštevati, da so bile investicijske naložbe v prvih šestih mesecih lani nekoliko bolj počasne zaradi slabih vremenskih razmer, nadalje zaradi zamude v prejetanju družbenih planov kakor tudi zaradi močnega učinka ukrepov za omejitev investicij. Toda celo če vse to upoštevamo, pomeni povečanje za 30 odstotkov zelo visok odstotek. To opozarja na možnost novih motenj, če bi se taka gibanja še naprej nadaljevala. Zato je zvezna ljudska skupščina na nedavnem zasedanju, ko je razpravljala o analizi gospodarstva v prvih štirih mesecih, poudarila potrebo po bolj počasnem trošenju investicijskih sredstev.

Vse to kaže, da je treba na področju investicij uvesti tak sistem, ki bo omogočil bolj določno in sigurno reguliranje obsega investicij. V tem smislu mislijo, da je najbolj smotno, če se uvede sistem, po katerem bo mogoče dotok sredstev za investicije v tekočem letu porabiti šele v prihodnjem letu. Tako bi že v naprej vedeli za velikost investicij in to bi dopuščalo mnogo bolj odrejeno in točno planiranje gibanja gospodarskega razvoja. Ta sistem smo že doslej delno uvedli, in to v uporabljanju investicijskih sredstev pri gospodarskih organizacijah. Prav tako računajo sedaj z uveljavitvijo uredbe o načinu uporabe sredstev iz skladov, ki so bili ustanovljeni z zveznimi predpisi. Ta uredba prav določa, da je mogoče v nekem letu trošiti samo sredstva, ki so bila ustvarjena v predhodnem letu.

Razumljivo pa je, da ni mogoče naenkrat preiti na tak sistem, ker je bilo doslej v navadi, da se dotok sredstev porabi takoj. Če bi naenkrat prešli na razloženi sistem, bi to imelo zelo resne posledice na področju investicij in te bi lahko negativno vplivale na gospodarstvo. Zato je potrebno, da izvršimo prehod postopoma. V zvezi s tem je določeno, da je mogoče v l. 1957 posamezne sklade trošiti v naslednjih odstotkih: 60 % sredstev družbenih investicijskih skladov, 70 % skladov za napredek gozdarstva, 90 % skladov za kreditiranje stanovanjske graditve in 80 odstotkov drugih skladov.

Razlike med temi odstotki izvirajo predvsem iz dejstva, da so že doslej obstajale določene omejitve v smislu blokiranja dela investicijskih sredstev (20 odstotkov družbenih investicijskih skladov in 12 odstotkov sklada za napredek gozdarstva), kakor tudi iz politike, ki jo izraža letošnji plan. Prav tako so za letošnje leto izvzeta sredstva zveznih skladov, pri skladih politično teritorialnih enot pa se od osnove za obračun dela, ki ga ni mogoče porabiti, odštejejo zneski, ki so bili dani podjetjem za obratna sredstva.

Tako se z uveljavitvijo te uredbe doseže naslednje: prvič je omogočeno bolj odrejeno in trdno reguliranje investicijskih naložb kot važne prvine gospodarskega planiranja in drugič bo to že letos vplivalo na bolj počasno uporabljanje investicijskih skladov, da bi obseg investicij ostal približno v določenih mejah in da ne bi motil skladnega vzpona gospodarstva.

N. Miljanič

GRADBENIŠTVO

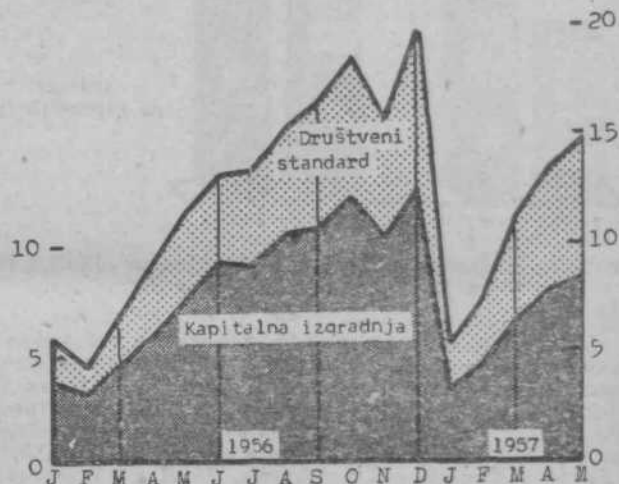
V prvih petih mesecih lanskega leta je bilo izvršenih gradbenih del v vrednosti 37 milijard, a v istih mesecih letos v vrednosti nad 52 milijard din, torej za 15 milijard več. To povečanje je rezultat občutnega porasta investicij, o čemer objavljamo v tej številki poseben članek. Nekoliko so na to vplivale tudi ugodne vremenske razmere kakor tudi pravočasni sprejem družbenega plana in odobritev kreditov.

Od opravljenih gradbenih del je v prvih petih mesecih odpadlo:

	1956	1957
— na kapitalno graditev	66 %	59 %
— na družbeni standard	34 %	41 %

Občutno se je povečal delež zgradb družbenega standarda (predvsem stanovanjske graditve) v skupni graditvi, posebno če upoštevamo, da je ta delež v zadnjih nekaj letih znašal le približno 30 odstotkov (v letnem povprečju), a prej še manj.

Vzporedno s povečanjem obsega gradbenih del se po nekoliko bolj počasni proizvodnji zopet krepí tempo proizvodnje vseh vrst gradbenega materiala. V industriji gradbenega materiala v ožjem pomenu besede (opeka, strešniki,

Gradbena proizvodnja (v milijardah dinarjev); črno polje označuje kapitalno graditev, belopikčasto pa družbeni standard

apno itd.) znaša porast v primerjavi s prvimi petimi meseci l. 1956 22 odstotkov, povečala pa se je tudi proizvodnja cementa, stekla, gradbene keramike in drugega gradbenega materiala.

S porastom vrednosti in obsega opravljenih del se je povečalo tudi število zaposlenega osebja v gradbeništvu, toda v znatno manjšem obsegu. Povečanje obsega del znaša v primerjavi z istim razdobjem lani 30 odstotkov, pri delovni sili pa nekaj nad 20 odstotkov. En delavec je opravil letos v povprečju več efektivnih (dejanskih) delovnih ur kakor lani. Primerjava je naslednja:

Povprečno število delovnih ur na delavca

	Januar	Februar	Marec	April	Maj
1956	160	141	174	176	177
1957	162	163	174	187	192

Torej lahko sklepamo, da je prišlo v gradbeništvu do določenega porasta delovne storilnosti, ali da je bil delovni čas bolje izkoriščen.